

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ

КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ І МІЖНА-
РОДНОЇ ЕКОНОМІКИ

АГРАРНЕ, ЗЕМЕЛЬНЕ, ТА ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО

Методичні рекомендації

до виконання самостійної роботи здобувачами другого
(магістерського) рівня вищої освіти ОПП «Геодезія та землеустрій»
спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій»
денної та заочної форм здобуття вищої освіти

**МИКОЛАЇВ
2023**

УДК 349.42+349.41+349.6
А25

Друкується за рішенням науково-методичної комісії факультету менеджменту Миколаївського національного аграрного університету від 01.09. 2023 р., протокол №1 .

Укладачі:

- Л. Ю. Прогонюк - доцент кафедри публічного управління та адміністрування і міжнародної економіки, Миколаївський національний аграрний університет;
- Л. Л. Сідлецька - старш. викладач кафедри управління та адміністрування і міжнародної економіки, Миколаївський національний аграрний університет.

Рецензенти:

- А. В. Ключник - завю кафедри д-р. екон. наук, професор, Миколаївський національний аграрний університет;
- О. В. Каплій - канд. юрид. наук, доцент кафедри конституційного та адміністративного права і процесу Чорноморського національного університету імені Петра Могили.

ЗМІСТ

Вступ	4
Загальні положення організації самостійної роботи здобувачів....	5
Форми самостійної роботи та контролю і перевірки завдань, які винесені на самостійне обов'язкове опрацювання	8
Модуль I. Загальна характеристика аграрних, земельних та еко- логічних правовідносин	9
Модуль II. Правове регулювання використання та охорони при- родних ресурсів	13
Питання для поточного контролю знань здобувачів вищої освіти	16
Питання для підсумкового контролю знань здобувачів вищої осві- ти.....	21
Список рекомендованої літератури	26

ВСТУП

При вивченні дисципліни «Аграрне, земельне та екологічне право» досліджується стан та закономірності розвитку аграрних, земельних, екологічних відносин та правових норм, які їх регулюють, в умовах земельної реформи, загострення продовольчої кризи та євроінтеграції, аналізуються тенденції трансформації основних інститутів аграрного права на сучасному етапі економічного та соціального розвитку України, визначаються потенціал та перспективи розвитку аграрного, земельного та природоресурсного права як складових правової системи України.

Мета навчальної дисципліни «Аграрне, земельне та екологічне право» – формування системи знань з правового регулювання аграрних відносин, юридичного забезпечення господарської діяльності сільськогосподарських підприємств, землеволодіння та землекористування, охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки.

Завдання навчальної дисципліни «Аграрне, земельне та екологічне право»:

1) вивчення системи чинного аграрного законодавства, а також правових проблем, що виникають при утворенні, діяльності та припиненні суб'єктів господарювання в АПК, визначення правового режиму майна цих підприємств, ознайомлення із специфікою їх управління;

2) вивчення системи чинного земельного законодавства, реформування земельних відносин, способів захисту прав селян в процесі реформування, особливостей правового режиму земель сільськогосподарського та іншого призначення;

3) вивчення системи чинного екологічного та природоресурсного законодавства, основних проблем, пов'язаних із землекористуванням, водокористуванням, надрокористуванням, лісокористуванням, використанням атмосферного повітря, рослинного і тваринного світу. У професійному аспекті завданням навчальної дисципліни є поширення зазначених положень на сферу аграрних, земельних та екологічних правовідносин, оскільки підготовка кваліфікованого фахівця передбачає опанування ним певних правових знань, як обов'язкову умову подальшої успішної професійної діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Аграрне, земельне та екологічне право» здобувач вищої освіти повинен:

– знати: теоретичні положення аграрного права, земельного права та екологічного права України; проблеми розвитку аграрного, земельного та екологічного права на сучасному етапі;

– вміти: давати визначення основних категорій та понять аграрного, земельного та екологічного права; відрізнити аграрні, земельні та екологічні правові відносини від інших відносин, що виникають у суспільному житті; орієнтуватися у чинному аграрному, земельному та екологічному законодавстві; застосовувати теоретичні знання і положення нормативно-правових актів у практичній діяльності.

Об'єм дисципліни складає 90 годин, в тому числі 12 – лекційних, 22 – практичних, 56 – самостійних занять.

Невід'ємною складовою вивчення навчальної дисципліни «Аграрне, земельне та екологічне право» є самостійна робота здобувачів вищої освіти. На самостійне обов'язкове опрацювання завдань з даної дисципліни виділено 56 годин.

Основна мета методичних рекомендацій – методичне забезпечення виконання здобувачами самостійної роботи протягом семестру.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

Самостійна робота здобувача – це самостійна діяльність здобувача, яку науково-педагогічний працівник планує разом зі здобувачем, але виконує її здобувач за завданнями та під методичним керівництвом і контролем науково-педагогічного працівника без його прямої участі.

Під час вивчення навчальної дисципліни виокремлюють такі види самостійної роботи здобувачів:

- ❖ слухання лекцій, виконання практичних робіт;
- ❖ підготовка до поточного, модульного контролю та заліку;
- ❖ підготовка рефератів, наукових повідомлень та слайд-презентацій;
- ❖ робота з літературою.

У процесі самостійної роботи залежно від її виду здобувачі можуть використовувати наступні методичні підходи.

Складання плану прочитаного. План – короткий, логічно побудований перелік запитань, який розкриває зміст прочитаного. Для того, щоб скласти план здобувач повинен виділити головні думки, встановити зв'язки, співвідношення між ними, чітко і коротко сформулювати висновки.

Складання тез. Тези (гр. *thesis* – положення, твердження) – положення, висловлені в книзі, доповіді, статті, виписані своїми словами і розміщені в логічній послідовності; коротко сформульовані положення (ідеї) доповіді, статті, лекції тощо.

Тези виражають сутність, але не наводять фактів і прикладів. Окремі тези можуть бути виписані у вигляді цитат. Вміло складені тези впливають одна з одною. Щоб не ускладнювати у майбутньому пошук за своїми записами потрібних місць у першоджерелі, корисно у контексті, при складанні плану тез давати посилання на сторінки оригіналу. Бажаним завершенням тез є власні висновки студента.

Конспектування – це стислий письмовий виклад прочитаного матеріалу, лекції, статті. Конспект містить приклади, доведення, аргументи, власні думки тощо. Наразі здобувачі звикають використовувати як конспект ксерокопії сторінок першоджерел. Такий підхід не сприяє глибокому засвоєнню навчального матеріалу, розвитку критичного мислення, формуванню власної точки зору. Тому рекомендовано студентам при використанні ксерокопій відводити широкі поля, на яких висловлювати своє відношення до опрацьованих матеріалів за допомогою коротких коментарів, знаків "?", "!", підкреслювань різним кольором тощо. Конспектування є процесом розумового переосмислення і письмової фіксації прочитаного тексту. Внаслідок конспектування з'являється запис, який допомагає його автору негайно чи через деякий час відтворити отриману раніше інформацію. До конспектування слід приступати лише після загального ознайомлення зі змістом першоджерела, засвоєння зв'язку між основними думками, положеннями, головною ідеєю твору.

Анотація (лат. *annotatio* – зауваження, примітка) – коротка (10-20 рядків) узагальнююча характеристика книги або статті, що може містити їх короткий зміст та оцінку і слугує для орієнтування в пошуках потрібного матеріалу. Анотації складаються за наступною формою: прізвище та ініціали автора; назва наукової праці, вид роботи (стаття, рукопис, монографія, підручник, дисертація тощо), місто, рік, видавницт-

во, обсяг у сторінках, основні ідеї, результати та висновки друкованої праці.

Цитата (лат. *cito* - наводжу) дослівно відтворений фрагмент першоджерела з указівкою на автора, повну назву його роботи, місце, рік видання і сторінку. Цитування використовують для підтвердження власної думки.

Рецензія (лат. *recensio* - огляд, обстеження) – коротка критична оцінка наукової доповіді, статті, реферату, наукової роботи, лекції. У рецензії здійснюється аналіз позитивних сторін і недоліків прочитаного, пропонуються аргументовані рекомендації щодо можливого удосконалення змісту чи форми подання. Рецензію слід підкріплювати науково обґрунтованими доказами, фактами, поясненнями.

Аналіз тексту і визначення його ключових слів – цінна форма самостійної роботи з книгою, яка вчить аналізу і критичному осмисленню прочитаного. Головним (ключовим) називають слово або стійке словосполучення з тексту, яке з погляду інформаційного пошуку несе смислове навантаження. Сукупність головних слів повинна відображати поза контекстом основний зміст наукової праці. Ключові слова подають у називному відмінку. Вони можуть складати основу професійного термінологічного словника, ведення якого бажане для студента з метою оволодіння науковою термінологією.

ФОРМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА КОНТРОЛЮ І ПЕРЕВІРКИ ЗАВДАНЬ, ЯКІ ВИНЕСЕНІ НА САМОСТІЙНЕ ОBOB'ЯЗКОВЕ ОПРАЦЮВАННЯ

На самостійне обов'язкове опрацювання завдань з навчальної дисципліни «Аграрне, земельне та екологічне право» виділено 56 години, в тому числі: 20 годин – по I-му модулю, 36 – по II-му модулю.

Здобувачам пропонуються такі форми самостійної роботи:

- 1) реферат;
- 2) доповідь з мультимедійною презентацією;

Таблиця 1

Розподіл тематики та часу самостійного обов'язкового опрацювання

№ п/п	Тема	Кількість годин	Форма самостійної роботи	Форма контролю і перевірки	Кількість балів
Модуль 1					
1	Загальна характеристика аграрних, земельних та екологічних правовідносин	10	реферат	захист реферату	6-10
2.	Державне управління і контроль у сфері аграрних, земельних та екологічних відносин	10			
Модуль 2					
3.	Право земельної власності та землекористування	12	мультимедійна презентація	доповідь з мультимедійною презентацією	6-10
4.	Правовий режим земель сільськогосподарського та іншого призначення	12			
5.	Правова охорона та використання природних ресурсів	12			
	Усього	56	-	-	12-20

МОДУЛЬ I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АГРАРНИХ, ЗЕМЕЛЬНИХ ТА ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВОВІДНОСИН

Форма самостійної роботи: реферат.

За рейтинговою системою оцінювання виконання завдань самостійної роботи оцінюється у 6-10 балів залежно від рівня підготовки завдання та його захисту.

Теми рефератів:

1. Аграрне, земельне та екологічне право у правовій системі України.
2. Конституція України як основне джерело аграрного права.
3. Поняття і класифікація суб'єктів аграрного права.
4. Суміжні галузі права, що регулюють аграрні правовідносини.

Правила підготовки, написання та захисту реферату

Реферування (від лат. *refero* - повідомляю) – це письмовий огляд наукових та інших джерел з обраної теми або стислий виклад у письмовому вигляді змісту наукової праці.

У рефераті необхідно не лише висвітлити необхідну наукову інформацію, а й продемонструвати своє відношення до неї. Реферат має засвідчити ерудицію дослідника, його вміння самостійно аналізувати, класифікувати та узагальнювати. Реферат може містити аналіз і критику відповідних теорій, тобто реферат – це самостійна творча робота студента, що засвідчує його знання з певної теми, розуміння основних підходів до вирішення конкретної проблеми, а також відображає власні погляди майбутнього фахівця та демонструє його вміння аналізувати і осмислювати явища і процеси на основі теоретичних знань.

Етапи підготовки реферату:

1. Вибір теми.
2. Вивчення спеціальної літератури за темою реферату.
3. Складання плану.
4. Добір і вивчення додаткових джерел та інформації з обраної теми.
5. Добір практичного та статистичного матеріалу.

6. Опрацювання зібраного матеріалу.
7. Безпосереднє написання тексту реферату.
8. Формулювання висновків.
9. Оформлення реферату і списку джерел інформації.
10. Самокритична оцінка змісту і виправлення помилок.
11. Підготовка тез або доповіді до захисту реферату.
12. Захист реферату під час практичного заняття.

Орієнтовна структура реферату:

Титульна сторінка.

План.

Вступ.

Основна частина, яка складається з розділів, пунктів та підпунктів.

Висновки.

Список використаних джерел.

Додатки (за необхідністю).

У **вступі** обґрунтовуються актуальність теми, її особливості, значущість з огляду на потреби суспільства та розвиток конкретної галузі науки або практичної діяльності.

В **основній частині** здійснюється огляд основних теоретичних та експериментальних досліджень з теми, зазначається хто з учених вивчав дану проблему, які ідеї висловлював. Визначаються сутність проблеми, основні чинники, що зумовлюють розвиток явища або процесу, що вивчається, наводиться перелік основних змістовних аспектів проблеми, які розглядалися вченими. Визначаються недостатньо досліджені питання, з'ясовуються причини їх слабого висвітлення.

Потім здійснюється поглиблений аналіз сучасного стану процесу або явища, тлумачення основних поглядів і позицій щодо проблеми, висвітлюються власні судження та думки відносно перспектив розвитку проблеми.

У **висновках** надаються узагальнені ідеї, думки, оцінки, пропозиції автора.

До **списку використаних джерел** включають публікації, звертаючи особливу увагу на публікації останніх 5-10 років, Інтернет-ресурси і роботи останнього року. Позитивним слід вважати звернення студента до публікацій науковців вищого навчального закладу і провідної кафедри. Список використаних джерел оформляється відповідно до існуючих стандартів бібліографічного опису (ДСТУ 8302:2015).

У **додатках** за необхідності наводяться формули, таблиці, схеми, якщо вони суттєво полегшують розуміння роботи.

Зміст реферату повинен відповідати темі, зазначеній у заголовку. Обсяг реферату становить від 10 до 15 стандартних аркушів формату А4. Кількість опрацьованої літератури (в залежності від теми реферату) може складати від 7 до 20 назв.

Посилання на джерела та літературу вміщуються у кінці речення в квадратних дужках, перед крапкою – [2, С. 3-5]. Перша цифра вказує на номер джерела із списку літератури, далі через кому вказуються сторінки, на які в даному джерелі посилається студент. Список використаних джерел та літератури повинен бути побудований за абеткою або за порядком появи посилань у тексті.

Оформлення реферату:

а) 1-й аркуш – титульний;

2-й аркуш – зміст реферату з обов'язковим зазначенням діапазону сторінок (наприклад:

Вступ с. XX-XX;

Розділ I. Назва розділу..... с. XX-XX;

(якщо є підрозділи, вони нумеруються 1.1, 1.2.... назва підрозділу);

Розділ II с. XX-XX;

Висновки с. XX-XX;

Список використаних джерел та літератури..... с. XX-XX;

Додатки.....с. XX-XX;

(кожний додаток нумерується: Додаток 1, Додаток 2 і т.д.; текст додатку чи ілюстрація повинні мати вихідні дані);

в) нумерація сторінок починається з другого аркушу (на титульному листі цифра 1 не ставиться);

г) після викладу основного тексту розміщується список джерел та використаної літератури;

д) додатки розміщуються після списку літератури.

Друкувати реферат слід на комп'ютері, шрифтом Times New Roman, кегль 14, поля: зверху і знизу – 2 см, зліва – 3 см, справа – 1,5 см, інтервал – 1,5.

Критерії оцінювання реферату:

1. Відповідність змісту темі реферату.
2. Глибина і повнота розкриття теми.

3. Логіка викладення матеріалу.
4. Термінологічна чіткість.
5. Рівень навичок самостійної роботи з науковою літературою та вміння її критично аналізувати.
6. Власне бачення проблеми автором, самостійний, творчий характер роботи.
7. Правильне оформлення реферату і списку використаних джерел.
8. Уміння автора відібрати найсуттєвіший матеріал для короткого виступу.
9. Якість презентації результатів реферативного дослідження.

МОДУЛЬ II. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

Форма самостійної роботи: мультимедійна презентація.

За рейтинговою системою оцінювання виконання завдання самостійної роботи за модулем II оцінюється у 6-10 балів залежно від рівня підготовки завдання та його захисту.

Теми мультимедійних презентацій

1. Правовий режим земель сільськогосподарського призначення та його особливості. Правові форми використання природних ресурсів у сільському господарстві.
2. Види земель та їх правовий статус. Поняття гарантій прав на землю.
3. Види юридичної відповідальності за порушення земельного законодавства. Основні підходи до визначення поняття екологічного права, як самостійної галузі права. Місце екологічного права у системі прав та свобод людини.

Правила підготовки, оформлення та захисту мультимедійної презентації

Мультимедійна презентація – інструмент, що дозволяє передавати інформацію у візуалізованому, схематичному вигляді, що підвищує її цінність.

Відповідно до призначення презентації можна виокремити:

- ❖ Презентації для підтримки виступу на певному заході, науковій конференції, науково-практичному семінарі. Такі презентації мають бути корпоративними, містити візуалізовані матеріали та мінімум тексту (текстова інформація озвучується доповідачем).
- ❖ Навчальні презентації для проведення заняття. Такі презентації мають мати сценарій і структуру відповідно до запланованого заняття для повної реалізації освітніх цілей. Бути інтерактивними, передбачати зворотній зв'язок з аудиторією, мультимедійними.

Загальні вимоги

1. Наявність титульного слайду, створеного на основі шаблону.
2. Наявність окремих слайдів для переходу до певного розділу виступу.

3. Дотримання єдиного стилю оформлення усіх слайдів.
4. Дотримання прийнятих правил орфографії, пунктуації, скорочень і правил оформлення тексту (відсутність точки в заголовках і т.д.).
5. Перелік використаних джерел (на останньому слайді).

Вимоги до дизайну

1. Використання корпоративних шаблонів, стилів оформлення із зазначенням теми виступу, ПБ доповідача, посади.
2. Наявність на всіх слайдах логотипу Університету Грінченка.
3. Використання не більше трьох кольорів на одному слайді (один для фону, другий для заголовків, третій для тексту).
4. При виборі кольору тексту та заливки діаграм дотримуватись правила 3-х кольорів – використовувати три основні кольори та їх відтінки.
5. Уникати зміни фону слайдів (у виключних випадках, використовувати комфортні тони).
6. Фон має бути елементом заднього (другого) плану (виділяти, відтінити, підкреслювати інформацію, розміщену на слайді, а не затуляти її).

Вимоги до вмісту слайдів

1. На слайді бажано подавати: одне ключове поняття; 7-8 рядків тексту; одну діаграму з аналітичним коментарем; одну схему SmartArt.
2. Зміст презентації має відповідати дидактичним цілям та завданням.
3. Розташування інформації на слайді – переважно горизонтальне, зверху вниз по головній діагоналі; найбільш важлива інформація має розташовуватися в центрі екрану; якщо на слайді картинка – напис розміщується під нею.

Вимоги до тексту

1. Стислість і лаконічність викладу, максимальна інформативність тексту.
2. Для подання текстового матеріалу використовувати шрифт з розміром – 20 пт, мінімально і лише у виключних випадках – 14 пт.
3. Використовувати шрифти без зарубок і не більше 1-2-х варіантів шрифтів.

4. Довжина рядка не більше 36 знаків.
5. Відстань між рядками рекомендована усередині абзацу 1,5, а між абзаців – 2 інтервали.
6. Форматувати текст по ширині, не допускати «рваних» країв тексту.
7. Підкреслення використовується лише в гіперпосиланнях.

Вимоги до візуального і анімаційного ряду

1. Матеріал має бути переважно структурований у схемах та організаційних діаграмах.
2. Матеріал за потреби підкріплювати доречними графічними зображеннями та відео-фрагментами.
3. Цифрові дані краще представляти у вигляді таблиць та діаграм, витриманих у стриманих кольорах.
4. Давати посилання на мультимедійний зміст і хмарні дані через функцію гіперпосилання.
5. Якість зображення (контраст зображення по відношенню до фону; відсутність «зайвих» деталей на фотографії або картинці, яскравість і контрастність зображення).
6. Якість музичного ряду (ненав'язливість музики, відсутність сторонніх шумів).
7. Ефекти анімації застосовувати для акцентування уваги на визначених моментах, поетапного виведення вмісту слайду на екран, для демонстрації руху або послідовності дій.

Критерії оцінювання мультимедійної презентації:

1. Відповідність змісту презентації обраній темі.
2. Глибина і повнота розкриття теми.
3. Логіка викладення матеріалу.
4. Термінологічна чіткість.
5. Рівень навичок самостійної роботи з науковою літературою та вміння її критично аналізувати.
6. Власне бачення проблеми автором, самостійний, творчий характер роботи.
7. Якість презентації.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Контрольні питання до колоквиуму

за Модулем I Загальна характеристика аграрних, земельних та екологічних правовідносин

1. Поняття, система та принципи аграрного права як галузі права.
2. Предмет і методи правового регулювання в аграрному праві.
3. Поняття та види аграрно-правових інститутів.
4. Загальна характеристика джерел аграрного права.
5. Аграрні правовідносини: поняття, види, суб'єкти, об'єкти.
6. Загальна характеристика внутрішньогосподарських аграрних правовідносини.
7. Загальна характеристика зовнішніх аграрних правовідносин.
8. Класифікація суб'єктів господарювання в АПК.
9. Правові засади державної регулятивної діяльності в сільському господарстві.
10. Форми і методи державного регулювання сільського господарства.
11. Система і повноваження органів, які здійснюють державне регулювання сільського господарства.
12. Повноваження, структура та функції Міністерства аграрної політики та продовольства України.
13. Повноваження органів державного контролю та інспекцій в АПК.
14. Повноваження інспекцій в галузі тваринництва.
15. Повноваження інспекцій в галузі рослинництва.
16. Поняття та основні риси суб'єкта аграрного господарювання.
17. Порядок створення суб'єкта аграрного господарювання, його державна реєстрація.
18. Правове регулювання реорганізації та ліквідації суб'єкта аграрного господарювання.
19. Особливості банкрутства суб'єкта аграрного господарювання.
20. Поняття і види об'єднань суб'єктів аграрного господарювання.
21. Правове становище сільськогосподарського акціонерного товариства.
22. Правове становище сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю.
23. Особливості управління в сільськогосподарських підприємствах корпоративного типу.
24. Правовий режим землі та майна в господарському товаристві, що діє в АПК.
25. Правове становище державного унітарного комерційного сільськогосподарського підприємства.

26. Система органів управління в державному унітарному комерційно-сільськогосподарському підприємстві.
27. Правовий режим землі та майна державного унітарного комерційного сільськогосподарського підприємства.
28. Правове регулювання господарської діяльності державного унітарного комерційного сільськогосподарського підприємства.
29. Правове становище виробничих сільськогосподарських кооперативів.
30. Правове становище сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.
31. Право кооперативного самоврядування.
32. Правовий режим землі та майна в сільськогосподарських кооперативах.
33. Право членства в сільськогосподарських кооперативах.
34. Права і обов'язки членів сільськогосподарських кооперативів.
35. Порядок утворення фермерського господарства.
36. Склад земельної ділянки фермерського господарства.
37. Право членства в фермерському господарстві. Права та обов'язки членів.
38. Правовий режим майна в фермерському господарстві.
39. Державна підтримка фермерського господарства.
40. Правове регулювання господарської діяльності фермерського господарства.
41. Порядок створення особистого селянського господарства.
42. Правовий режим землі та майна в особистому селянському господарстві.
43. Господарська діяльність особистого селянського господарства.
44. Особливості приватизації майна в окремих галузях сільського господарства.
45. Правове регулювання паювання в сільському господарстві України.
46. Правове регулювання паювання майна колективних сільськогосподарських підприємств.
47. Суб'єкти права на земельну частку (пай).

Модуль II

Правове регулювання використання та охорони природних ресурсів

1. Поняття, предмет, система та принципи земельного права.
2. Методи регулювання земельних відносин.
3. Поняття, види, суб'єкти, об'єкти та зміст земельних правовідносин.
4. Підстави виникнення, зміни та припинення земельних правовідносин.
5. Поняття, особливості та класифікація джерел земельного права.
6. Склад та цільове призначення земель України.
7. Поняття та форми права власності на землю.
8. Підстави та порядок виникнення права приватної власності на землю.
9. Порядок набуття земельних ділянок у власність юридичними особами.
10. Права та обов'язки суб'єктів права власності і суб'єктів права користування землею.
11. Особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення.
12. Склад земель сільськогосподарського призначення.
13. Суб'єкти права власності на землю сільськогосподарського призначення.
14. Правове регулювання оренди земельних ділянок.
15. Поняття, форма, умови договору оренди земельної ділянки.
16. Порядок укладення та строк дії договору оренди землі.
17. Особливості правового регулювання оренди землі сільськогосподарського призначення.
18. Правове регулювання оренди земельної частки (паю).
19. Порядок позасудового вирішення земельних спорів.
20. Порядок судового вирішення земельних спорів.
21. Поняття, предмет, система та принципи екологічного права.
22. Поняття, види, суб'єкти, об'єкти та зміст екологічних правовідносин.
23. Поняття та види екологічних прав та обов'язків людини.
24. Поняття та види природокористування
25. Право загального і спеціального природокористування

26. Поняття, ознаки і принципи державного управління в галузі екології.
27. Система органів державного управління загальної компетенції в галузі охорони навколишнього природного середовища.
28. Система органів державного управління спеціальної компетенції в галузі охорони навколишнього природного середовища.
29. Поняття та види державного моніторингу навколишнього природного середовища.
30. Поняття та види державних кадастрів природних ресурсів.
31. Правове регулювання стандартизації і нормування в галузі охорони навколишнього природного середовища.
32. Поняття та види екологічного ліцензування.
33. Поняття та види екологічного контролю.
34. Порядок проведення екологічної експертизи.
35. Правовий статус експерта екологічної експертизи.
36. Види зборів за спеціальне природокористування.
37. Види зборів за забруднення навколишнього природного середовища.
38. Поняття, види та порядок здійснення екологічного страхування.
39. Порядок проведення екологічного аудиту.
40. Поняття, види, суб'єкти, об'єкти та зміст права водокористування.
41. Основні права і обов'язки водокористувачів.
42. Поняття, види, суб'єкти, об'єкти та зміст права надрокористування.
43. Основні права і обов'язки надрокористувачів.
44. Стандартизація і нормування у галузі охорони атмосферного повітря.
45. Поняття, види, суб'єкти, об'єкти та зміст загального використання природних рослинних ресурсів.
46. Поняття та види спеціального використання природних рослинних ресурсів.
47. Поняття, види, суб'єкти, об'єкти та зміст права лісокористування.
48. Основні права та обов'язки лісокористувачів.

49. Основні права та обов'язки користувачів об'єктами тваринного світу.
50. Особливості правового регулювання мисливства.
51. Особливості правового регулювання рибальства.
52. Поняття та основні складові національної екологічної мережі України.
53. Правовий режим територій та об'єктів природно-заповідного фонду України.
54. Правовий режим зони надзвичайної екологічної ситуації.
55. Поняття і види відповідальності за порушення аграрного, земельного та екологічного законодавства.
56. Дисциплінарна відповідальність осіб, зайнятих в сільському господарстві.
57. Матеріальна відповідальність працівників сільськогосподарських підприємств.
58. Майнова відповідальність за аграрні, земельні та екологічні правопорушення.
59. Адміністративна відповідальність за порушення аграрного, земельного та екологічного законодавства.
60. Кримінальна відповідальність за порушення аграрного, земельного та екологічного законодавства.

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ЗДОБУВЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

МОДУЛЬ І

Загальна характеристика аграрних, земельних та екологічних правовідносин

1. Поняття, система та принципи аграрного права як галузі права.
2. Предмет і методи правового регулювання в аграрному праві.
3. Поняття та види аграрно-правових інститутів.
4. Загальна характеристика джерел аграрного права.
5. Аграрні правовідносини: поняття, види, суб'єкти, об'єкти.
6. Загальна характеристика внутрішньогосподарських аграрних правовідносини.
7. Загальна характеристика зовнішніх аграрних правовідносин.
8. Класифікація суб'єктів господарювання в АПК.
9. Правові засади державної регулятивної діяльності в сільському господарстві.
10. Форми і методи державного регулювання сільського господарства.
11. Система і повноваження органів, які здійснюють державне регулювання сільського господарства.
12. Повноваження, структура та функції Міністерства аграрної політики та продовольства України.
13. Повноваження органів державного контролю та інспекцій в АПК.
14. Повноваження інспекцій в галузі тваринництва.
15. Повноваження інспекцій в галузі рослинництва.
16. Поняття та основні риси суб'єкта аграрного господарювання.
17. Порядок створення суб'єкта аграрного господарювання, його державна реєстрація.
18. Правове регулювання реорганізації та ліквідації суб'єкта аграрного господарювання.
19. Особливості банкрутства суб'єкта аграрного господарювання.
20. Поняття і види об'єднань суб'єктів аграрного господарювання.
21. Правове становище сільськогосподарського акціонерного товариства.
22. Правове становище сільськогосподарського товариства з обмеженою відповідальністю.
23. Особливості управління в сільськогосподарських підприємствах корпоративного типу.
24. Правовий режим землі та майна в господарському товаристві, що діє в АПК.
25. Правове становище державного унітарного комерційного сільськогосподарського підприємства.
26. Система органів управління в державному унітарному комерційному сільськогосподарському підприємстві.

27. Правовий режим землі та майна державного унітарного комерційного сільськогосподарського підприємства.
28. Правове регулювання господарської діяльності державного унітарного комерційного сільськогосподарського підприємства.
29. Правове становище виробничих сільськогосподарських кооперативів.
30. Правове становище сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.
31. Право кооперативного самоврядування.
32. Правовий режим землі та майна в сільськогосподарських кооперативах.
33. Право членства в сільськогосподарських кооперативах.
34. Права і обов'язки членів сільськогосподарських кооперативів.
35. Порядок утворення фермерського господарства.
36. Склад земельної ділянки фермерського господарства.
37. Право членства в фермерському господарстві. Права та обов'язки членів.
38. Правовий режим майна в фермерському господарстві.
39. Державна підтримка фермерського господарства.
40. Правове регулювання господарської діяльності фермерського господарства.
41. Порядок створення особистого селянського господарства.
42. Правовий режим землі та майна в особистому селянському господарстві.
43. Господарська діяльність особистого селянського господарства.
44. Особливості приватизації майна в окремих галузях сільського господарства.
45. Правове регулювання паювання в сільському господарстві України.
46. Правове регулювання паювання майна колективних сільськогосподарських підприємств.
47. Суб'єкти права на земельну частку (пай).

Модуль II

Правове регулювання використання та охорони природних ресурсів

1. Поняття, предмет, система та принципи земельного права.
2. Методи регулювання земельних відносин.

3. Поняття, види, суб'єкти, об'єкти та зміст земельних правовідносин.
4. Підстави виникнення, зміни та припинення земельних правовідносин.
5. Поняття, особливості та класифікація джерел земельного права.
6. Склад та цільове призначення земель України.
7. Поняття та форми права власності на землю.
8. Підстави та порядок виникнення права приватної власності на землю.
9. Порядок набуття земельних ділянок у власність юридичними особами.
10. Права та обов'язки суб'єктів права власності і суб'єктів права користування землею.
11. Особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення.
12. Склад земель сільськогосподарського призначення.
13. Суб'єкти права власності на землю сільськогосподарського призначення.
14. Правове регулювання оренди земельних ділянок.
15. Поняття, форма, умови договору оренди земельної ділянки.
16. Порядок укладення та строк дії договору оренди землі.
17. Особливості правового регулювання оренди землі сільськогосподарського призначення.
18. Правове регулювання оренди земельної частки (паю).
19. Порядок позасудового вирішення земельних спорів.
20. Порядок судового вирішення земельних спорів.
21. Поняття, предмет, система та принципи екологічного права.
22. Поняття, види, суб'єкти, об'єкти та зміст екологічних правовідносин.
23. Поняття та види екологічних прав та обов'язків людини.
24. Поняття та види природокористування
25. Право загального і спеціального природокористування
26. Поняття, ознаки і принципи державного управління в галузі екології.

27. Система органів державного управління загальної компетенції в галузі охорони навколишнього природного середовища.
28. Система органів державного управління спеціальної компетенції в галузі охорони навколишнього природного середовища.
29. Поняття та види державного моніторингу навколишнього природного середовища.
30. Поняття та види державних кадастрів природних ресурсів.
31. Правове регулювання стандартизації і нормування в галузі охорони навколишнього природного середовища.
32. Поняття та види екологічного ліцензування.
33. Поняття та види екологічного контролю.
34. Порядок проведення екологічної експертизи.
35. Правовий статус експерта екологічної експертизи.
36. Види зборів за спеціальне природокористування.
37. Види зборів за забруднення навколишнього природного середовища.
38. Поняття, види та порядок здійснення екологічного страхування.
39. Порядок проведення екологічного аудиту.
40. Поняття, види, суб'єкти, об'єкти та зміст права водокористування.
41. Основні права і обов'язки водокористувачів.
42. Поняття, види, суб'єкти, об'єкти та зміст права надрокористування.
43. Основні права і обов'язки надрокористувачів.
44. Стандартизація і нормування у галузі охорони атмосферного повітря.
45. Поняття, види, суб'єкти, об'єкти та зміст загального використання природних рослинних ресурсів.
46. Поняття та види спеціального використання природних рослинних ресурсів.
47. Поняття, види, суб'єкти, об'єкти та зміст права лісокористування.
48. Основні права та обов'язки лісокористувачів.

49. Основні права та обов'язки користувачів об'єктами тваринного світу.
50. Особливості правового регулювання мисливства.
51. Особливості правового регулювання рибальства.
52. Поняття та основні складові національної екологічної мережі України.
53. Правовий режим територій та об'єктів природно-заповідного фонду України.
54. Правовий режим зони надзвичайної екологічної ситуації.
55. Поняття і види відповідальності за порушення аграрного, земельного та екологічного законодавства.
56. Дисциплінарна відповідальність осіб, зайнятих в сільському господарстві.
57. Матеріальна відповідальність працівників сільськогосподарських підприємств.
58. Майнова відповідальність за аграрні, земельні та екологічні правопорушення.
59. Адміністративна відповідальність за порушення аграрного, земельного та екологічного законодавства.
60. Кримінальна відповідальність за порушення аграрного, земельного та екологічного законодавства.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Земельне право України : навч. посіб. / за заг. ред. В. П. Мироненко. Київ: Алерта, 2018. 350 с.

2. Земельне право : посіб. для підгот. до іспиту / М. В. Шульга та ін. Харків : Право, 2019. 278 с.

3. Баїк О. І. Правовий режим охорони і раціонального використання земель. *Екологічне право* : підруч. Львів, 2019. С. 204–244.

4. Баїк О. І. До питання правового забезпечення охорони земель в Україні від псування, забруднення та засмічення. *Порівняльно-аналітичне право*. 2020. № 4. URL: <http://parjournal.in.ua/2020-2>.

5. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. / Нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків : Право, 2019. Т. 16 : Земельне та аграрне право / редкол.: М. В. Шульга та ін. 696 с.

7. Земельне право : методичні вказівки до виконання самостійної роботи для студентів денної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 081 Право / уклад. : О. І. Баїк. Львів : Навчально-науковий Інститут права та психології Національного університету «Львівська політехніка», 2019. 28 с.

8. Аграрне право : підруч. / за заг. ред. А. М. Статівки Харків : Право, 2018. 412 с.

9. Актуальні проблеми правового регулювання аграрних, земельних, екологічних та природоресурсних відносин в Україні : кол. моногр. Одеса : Гельветика, 2018. 722 с.

ДОПОМІЖНА ЛІТЕРАТУРА

1. Дударенко В. В. Агрохолдинги у механізмі правового забезпечення продовольчої безпеки України. *Часопис Київського університету права*. 2017. № 3. С. 233-238.

2. Білоголовий Я. Чи може фермерське господарство придбати земельну ділянку для ОСГ? *АгроПро*. 2018. № 21. С. 19.

3. Даугуль В. Землі фермерських господарств: старі проблеми та нові перспективи. *Землевпорядний вісник*. 2019. № 7. С. 52-57

4. Григор'єва Х. Співвідношення правових категорій державної підтримки сільського господарства та державної аграрної політики. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 7. С. 64-68.

10.3 Інформаційні ресурси:

1. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://www.rada.gov.ua/>.
2. *Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua>.
3. *Судова влада України*. URL: <https://court.gov.ua>.
4. *Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру – Офіційний веб-сайт*. URL: <https://land.gov.ua/>.
5. *НАУ - професійні правові системи | Офіційне інтернет-представництво. НАУ Законодавство*. URL: <http://www.nau.com.ua>.
6. *Земельний вісник України : електрон журн*. URL: <http://zemvisnuk.com.ua/>.

АГРАРНЕ, ЗЕМЕЛЬНЕ ТА ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО

Методичні рекомендації

Укладачі: **Прогонюк Людмила Юріївна**
Сідлецька Людмила Леонідівна

Формат 60x84 1/16. Ум. друк. арк. 0,8.

Тираж 50 прим. Зам. № ____

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.